

TURIZM GEOGRAFIYASINING TARIXI VA RIVOJLANISHI

Gaffarova Nafisa

*Samarqand turizm va madaniy meros texnikumi Mehmonxona xo'jaligini
boshqarish yo'nalishi talabasi*

Ilmiy rahbar:

Shukurova Ra'no Qaxxarovna

Annotatsiya: Turizm geografiyasi — geografiya fanining muhim tarmoqlaridan biri bo'lib, u turizmning hududiy tashkil etilishi, tabiiy va ijtimoiy-iqtisodiy omillar bilan bog'liqligini o'rganadi. Ushbu fan XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Yevropada shakllana boshlagan. Ayniqsa, Fransiya va Germaniya olimlari turizmni hududiy jihatdan tadqiq qilishga katta hissa qo'shganlar. XX asrning ikkinchi yarmida transport vositalarining rivojlanishi, xalqaro aloqalarning kengayishi natijasida turizm geografiyasi mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida rivojlandi. Bu jarayonda Birlashgan Millatlar Tashkiloti hamda Jahon Turizm Tashkiloti tomonidan turizmni rivojlantirish va statistik ma'lumotlarni tizimlashtirish ishlari olib borildi. Hozirgi kunda turizm geografiyasi turistik resurslar, rekreatsiya hududlari, turizm infratuzilmasi va ularning hududiy taqsimlanishini o'rganadi. U iqtisodiy rivojlanish, madaniy almashinuv va hududiy taraqqiyotda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Turizm geografiyasi, turistik resurslar, rekreatsiya hududlari, turizm infratuzilmasi.

Kirish

Turizm hozirgi kunda jahon xo'jaligining muhim va tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. U mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashda katta ahamiyatga ega. Turizm jarayonlarini chuqur o'rganish zarurati esa turizm geografiyasi fanining shakllanishiga sabab bo'ldi. Turizm geografiyasi turistik resurslarning hududiy joylashuvi, turizm oqimlari, infratuzilma va rekreatsiya hududlarini o'rganadi. Turizm geografiyasi XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Yevropada vujudga keldi. Dastlab bu yo'nalish iqtisodiy geografiya tarkibida o'rganilgan. Ayniqsa, Fransiya va Germaniya olimlari turistik hududlarni ilmiy jihatdan tahlil qilishga asos soldilar. XX asrning o'rtalariga kelib, transport tarmoqlarining kengayishi, temir yo'l va aviatsiya rivoji sayohat qilish imkoniyatlarini oshirdi. Natijada turizm ommaviy tus ola boshladi va uni alohida ilmiy yo'nalish sifatida o'rganish zarurati kuchaydi. 1975-yilda Jahon Turizm Tashkiloti (UNWTO) tashkil etilishi turizmni global miqyosda tartibga

solish va statistik ma'lumotlarni yig'ishda muhim qadam bo'ldi. Turizm geografiyasi rivojlanishini shartli ravishda bir necha bosqichga ajratish mumkin

Dastlabki bosqich – turizmning tabiiy sharoit va iqlim bilan bog'liqligini o'rganish.

Rivojlanish bosqichi – transport va infratuzilmaning ta'sirini tahlil qilish.

Zamonaviy bosqich – turizmning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy ta'sirini kompleks o'rganish.

Bugungi kunda turizm geografiyasi nafaqat dam olish maskanlarini, balki ekoturizm, ziyorat turizmi, madaniy turizm kabi yo'nalishlarni ham qamrab oladi.

O'zbekistonda turizm geografiyasi mustaqillik yillarida yanada rivojlandi. Mamlakatimizning boy tarixiy-madaniy merosi, tabiiy landshaftlari va qadimiy shaharlari turistik salohiyatni oshirmoqda. Jumladan, Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlar xalqaro miqyosda mashhur turistik markazlarga aylangan.

Davlat tomonidan turizmni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar, yangi mehmonxonalar, transport infratuzilmasi va xizmat ko'rsatish sifatining oshirilishi turizm geografiyasining amaliy ahamiyatini kuchaytirmoqda.

Xulosa

Turizm geografiyasi – turizm jarayonlarining hududiy xususiyatlarini o'rganuvchi muhim ilmiy yo'nalishdir. U XIX asrda shakllanib, XX asrda mustaqil fan sifatida rivojlandi. Hozirgi kunda turizm geografiyasi iqtisodiy taraqqiyot, madaniy almashinuv va ekologik muvozanatni ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Kelajakda turizmning barqaror rivojlanishini ta'minlashda ushbu fan yanada dolzarb ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jahon Turizm Tashkiloti. *Tourism Highlights*. Madrid: UNWTO nashri.
2. John Swarbrooke. *Sustainable Tourism Management*. London: CABI Publishing.
3. Stephen Williams. *Tourism Geography: A New Synthesis*. London: Routledge.
4. C. Michael Hall va Stephen Page. *The Geography of Tourism and Recreation*. London: Routledge.
5. O'zbekiston Respublikasi Turizmga oid qonun va me'yoriy hujjatlar to'plami. Toshkent.
6. Geografiya darsliklari va o'quv qo'llanmalari (oliy ta'lim muassasalari uchun).